

Димитар Љоровски Вамваковски

**ПОСЕТАТА НА ГРЧАКАТА ДЕЛЕГАЦИЈА ОД ЕЛИАМЕР
ВО КОСОВО И МАКЕДОНИЈА ВО АПРИЛ 2010
(со посебен осврт на посетана на Косово)**

Грчката официјална позиција кон Косово

Создавањето на државата Косово, чие формирање според Грција преставуваше 'отворена американска интервенција по неуспешниот план на Ахтсисари' и своевидно 'активирање на балканското жариште и стратешка грешка', би предизвикало широко распространување на насилството, но и несигурност и нестабилност на Балканскиот полусотров. Ваквиот став на Грција се должи на пресметаните проекции и планови за можниот равој на нивната национална политика, пред се', поврзани со тракиското (проблемот со турското малцинство) и кипарското прашање (поделеноста на Кипар на два дела). Иако официјална Атина го нема признаено постоењето на новата држава, сепак на неколку пати се остварени средби, официјални или неофицијални, меѓу преставниците на двете држави. Ваквиот 'преседан' од страна на одредени грчки кругови се смета, де факто, како признавање на новосоздадената држава. Од друга страна, во грчката јавност и медиумскиот простор постојано се говори и пишува за постоење на 'Тајна дипломатија' меѓу двете држави, поврзана со можното признавање на Косово. Сепак, кој ќе биде конечниот став на Грција во однос на Косово, според Димитрис Беќари, ќе влијае од односите со Вашингтон и Москва, но 'и од неизвесната ситуација во Македонија'.

Во суштина грчката влада се обидува да добие во време, со цел одредување на конечен став за независноста на Косово, како и најдобра можна проценка на информациите, преку кои ќе се одреди нејзиното меѓународно присуство, а всушност, стратешки сојузи. Грција, уште од времето на владата на Караманлис, цврсто се залагаше за рускиот гас, кој кулминираше со стратешкиот договор за заедничка работа и учество во рускиот гасовод 'Јужен тек', преку кој се надева дека ќе има значајна улога на Балканот, но и со руското спротиставување на независноста на Косово и поддршката на Србија, која ја вклучи во трасата на 'Јужен тек'. Ваквата политика на Грција, односно енергетското насочување кон Русија, непризнавањето на Косово, но и блокадите кои и ги прави на Р. Македонија кон интеграцијата во ЕУ и НАТО, предизвикуваат загриженост во Вашингтон. Според одредени политички кругови кај

нашиот јужен сосед со можно признавање на Косово од страна на официјална Атина, последната би се обидела да го поврати изгубениот углед кај САД, но и можност за повторно рedefинирање на грчко-американските односи.

Посетата на ELIAMEP на Косово (април 2010)

Грчката фондација за европска и надворешна политика (ELIAMEP) започнувајќи од 1995 г. активно го следи и анализира развојот на настаните во Косово. Фондацијата позитивно одговори на поканата на Надворешниот политички клуб, раководен од Ветој Сурои, и ја посети Приштина во временскиот период 22-25 април 2010 година. Делегацијата на ELIAMEP се состоеше од д-р Танос Веремис, потпретседател на ELIAMEP, д-р Евангелос Кофос (првата посета на Косово ја имал далечната 1978 г., на 100 годишнината од формирањето на Призренската лига и како што самиот кажал, тогаш прв пат ја слушнал идејата за независно Косово од страна на Ибрахим Ругова) и амбасадорот Александрос Маљас, потоа, специјалниот советник на ELIAMEP, д-р Jens Bastian - истражувач на ELIAMEP, Елисавета Фока, заменик директор на ELIAMEP и д-р Јанис Армаколас. Во посетата учествуваа и новинарите Филос Стангос (НЕТ), Ставрос Тзимас (Катимерини), Софија Пападопулу (АПЕ), Катерина Иконому (Елефтеротипија) и Апостолос Фотијадис (дописник Интер прес - службата во Белград).

На официјалната интернет страна на фондацијата, www.eliamer.gr, можеме да забележиме дека грчката делегација остварила контакти со претставници од политичкиот и општествениот живот во Косово, како и со претставници на медиумите. Средби биле остварени и со претседателот, премиерот и министерот за надворешни работи на Косово, т.е. Фатмир Сејдиу, Хашим Тачи и Скендер Хисени, со главниот водач на опозицијата, Рамуш Харадинај, и со лидерите на различните малцински заедници (босанската, турската и ромската). Исто така, го посетиле манастирот во Дечани, каде со Отец Сава разговорале за заштита на културното наследство на Српската православна монашка заедница во Косово. Потоа присуствувале на работилница, на тема: Европската перспектива на Косово. Поради учеството на делегацијата во телевизиската дебата во Охрид, во неделата на 26 април, претставниците на ELIAMEP не биле во состојба да ги задоволат претставниците на српската заедница за остварување на поблиски контакти. Исто така, се соопштува дека на есен ќе биде организирана возвратна посета на Атина од страна на косовска делегација.

Една од целите на посетата, како и средбите од ваков тип, е желбата на косовскиот политички врв да изврши влијание, преку

организации од ваков вид, меѓу јавното мислење и политичките субјекти во државите кои се уште ја немаат признаено нејзината независност. На средбите со политичкиот врв на Косово биле разменети мислења за напредокот на косовското прашање, при што од страна на официјална Приштина категорично им било потенцирано дека не постои можност за понатамошни разговори за рedefинирање на системот, но и со надеж и очекување за признавање на нивната држава од страна на Грција. Во таа насока, новинарот Тзимас во в. Катмерини го поставува прашањето, 'до кога Атина ќе продолжи да ја негира реалноста на северната граница (се мисли на Косово), која беше прифатена од сите други соседи и десетици други земји низ целиот свет, почнувајќи со ЕУ, која плаќа огромни суми за реконструкција и економски опстанок'. Обидувајќи се да не го поврзува кипарското и косовското прашање, авторот на крај ќе заклучи дека постои 'можност' Грција 'да ја преиспита својата позиција' кон ова прашање. Ваквиот негов став се должи на парализираната надворешна политика на официјална Атина кон овој проблем, кој 'генерализира клима на сомнеж на милиони соседни Албанци'. Сепак, може да се додаде дека за грчката страна ова преставува 'нож со две острини', бидејќи од една страна индиректно би ги прекршил принципите кон кипарскиот проблем, односно би презентирала своевиден дуализам, а од друга страна 'би ги вознемирило' нивните традиционални сојузници, Србите.

Посетата на ELIAMEP перцепирана преку грчкиот дневен печат

Како во Р. Македонија, така и кај нашиот јужен сосед, посетата на делегацијата на ELIAMEP доби широка медиумска покриеност. Информациите, како и подоцнежите анализи пласирани во грчката јавност биле правени врз основа на податоците добивани од страна на грчките новинари, кои во тој период престојувале во Македонија, но и од извештаите на медумските куќи во Македонија.

Неформалната средба беше протолкувана од грчките медиуми како можност за размена на мислења за изнаоѓање на взаемно прифатливо решение. Потенциран беше ставот на грчката страна од потребата да се изнајде решение кое би ги опфаќало сите аспекти на прашањето, односно решавање на проблемот за името, кое во иднина нема да преставува товар за идните генерации. Самиот тек на дебатата се смета дека поминала со одредени потешкотии, но на крајот се покажа 'дека ваквите средби и размена на мислења ќе биде корисно да се повторуваат, но, исто така, и да се интензивираат, со што тие значително би придонеле за позитивна промена и обнова на довербата помеѓу двете општества'.

Карактеристичен е приодот на грчките новинари, особено од оние кои директно беа вклучени во овој процес и беа дел од дебата во Охрид, кои целосната вина за не можност да се изнајде компромисно решение ја гледаат кај македонскиот премиер Груевски. Ваквиот едностран пристап кон проблемот, односно целосното префрлување на одговорноста на официјално Скопје, без воопшто да се престават грчките ставови, односно колку истите се не прифатливи за македонската страна и какво влијание можат да имаат врз македонскиот национален идентитет, јазик култура и историја, се доказ за манипулацијата на грчките новинари и се далеку од можноста за 'промена и обнова на довербата меѓу двете општества'. Ако навистина грчките новинари беа заинтересирани за 'помирување', тогаш треба да почнат, преку сопствената медиумска сила, да го менуваат општото мислења во сопствената земја и да се обидат вината да ја пронајдат во домашна националистичка политика и истата да му ја разобличат на обичниот Грк, а, за жал, 'помирување' не се постигнува со претенциозно префрлување на целосната вина на другиот, во случајот владата на Република Македонија. Оттаму, откако беше пронајден 'виновникот', новинарот Филос Стангос во в. Катимерини го промовираше грчкиот 'Тим на соништата', како што самиот ја нарече тројката на ELIAMEP (Маљас, Кофос и Веремис). Додека во в. Хронос читаме дека целта на оваа 'тројка' била да се презентира и објасни грчкиот став на пошироката македонска јавност. Но ние ќе го поставиме обратното прашање, дали некој во Грција ќе дозволи да се презентираат толку отворено македонските ставови на грчките граѓани и каква реакција или последици по грчкиот национален мит би биле предизвикани од еден таков потег?!?